

1919'DAN 1938'E KEMALİST DEVRİM'İN BAŞARILARI (III)

Aydınlık Gazetesi, 10 Mart 2020

Yıldırım Koç

Kemalist Devrim'in uygulandığı dönemde, Türkiye, diğer milli demokratik devrimlerden çok öte amaçlar doğrultusunda, barışçıl bir süreç içinde, Türkiye'ye özgü bir sosyalizm doğrultusunda ilerliyordu.

DEVLETÇİLİKLE EKONOMİK BAĞIMSIZLIK

1919 yılında Osmanlı devletinin parasını, yabancı ortakların sahip olduğu Osmanlı Bankası çıkarıyordu. 1938 yılında, bir devletin bayrağı kadar önemli bir egemenlik simgesi olan parasını, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası basıyor ve kontrol ediyordu.

1919 yılında Osmanlı devleti kapitülasyonlar nedeniyle emperyalist devletlerin sömürsü ve hakimiyeti altındaydı; kendi ekonomik politikalarını ve gümrük vergilerini belirleyemiyordu. 1938 yılında kapitülasyonlar yoktu; ülkenin ekonomi politikaları, ülke çıkarları temelinde Türkler tarafından belirleniyor ve uygulanıyordu.

1919 yılında Osmanlı devleti borç batağında çabalıyordu; bazı vergiler alacaklı devletlerin oluşturduğu Borç İdaresi (Düyunu Umumiye) tarafından toplanıyor ve alacaklılara paylaştırılıyordu. 1938 yılında ise Osmanlı'nın borçlarını ödeyen, bazı sanayi yatırımları için aldığı sınırlı borcun dışında dışa bağımlılığı olmayan bir Türkiye Cumhuriyeti vardı.

1919 yılında tarımda yüzyıllardır değişmeyen çok geri teknolojiler kullanılıyordu. Devletin tarıma destek anlamında önemli bir çabası yoktu. 1938 yılında tarımın bilimsel altyapısını güçlendirici eğitim olanakları yaratılıyor, devletin tarım araç-gereci üretme ve halkı eğitime girişimleri sürüyor, devlet üretme çiftlikleri kuruluyordu.

1919 yılında bu topraklardaki 170 bin dolayında tütün üreticisi, yabancı sermayeli Reji Şirketi'nin denetim, baskı ve sömürsü altındaydı. 1938 yılında, adı sonradan Tekel olan İnhisarlar Umum Müdürlüğü, tütün, tuz, alkollü içecekler üretiminde tekelleşmeye getirilmişti; tütün üreticileri yabancı sömürsüden ve Reji'nin özel güvenlik kuvveti olan kolcuların saldırılarından kurtarılmıştı.

1919 yılında önemli madenler yabancılar tarafından işletiliyordu. 1938 yılında bu madenlerin çoğu millileştirilmiş ve devletleştirilmişti. Bu süreç, 1945 yılına kadar devam etti.

1919 yılında bu topraklarda sanayi tesisi son derece azdı; halkın temel tüketim mallarının önemli bir bölümü ithalatla karşılanıyordu. 1938 yılına gelindiğinde şeker, kumaş, vb. gibi çeşitli temel tüketim malları devlet kuruluşları tarafından üretiliyordu.

1919 yılında ekonomiye emperyalist güçler ve onların ülkedeki işbirlikçisi sermayedarlar hakimdi. 1938 yılında Türkiye'de planlı ekonomiye geçilmişti; Sanayi Planı uygulanıyordu. Ekonomide devlet belirleyiciydi.

ULAŞTIRMADA VE DİĞER ALANLARDA DEVLETÇİLİK

1914 yılında ülkedeki demiryolları yabancı şirketler tarafından işletiliyordu. Bu demiryollarının güzergahları, emperyalistlerin Ortadoğu politikalarına göre belirlenmişti. 1945 yılında yabancı şirketlerden devralınan demiryolu ağı 3733 km. iken, yaklaşık 22 yıllık dönemde Türkiye'nin inşa ettiği demiryolu 3377 km.'yi bulmuştu. 22 yılda demiryolu ağı iki katına çıkarılmış, yabancıların elindeki demiryolları millileştirilmiş ve devletleştirilmişti. Demiryollarında 1923 yılında 1,9 milyon yolcu taşınmışken, 1946 yılında bu sayı 47,6 milyona yükselmışti. Devlet, demiryollarının güzergahlarını belirlerken, ulusal savunmanın güçlendirilmesini ve iç pazarın bütünleştirilmesiyle uluslaşma sürecinin desteklenmesini amaçlıyordu. Onuncu Yıl Marşı'nda yer alan "demir ağlarla ördük Anayurdu dört baştan" sözleri bu konuda yaşanan gururu yansıtıyordu.

1919 yılında ülkenin karayolu ağı son derece ilkel; birçok yörede üretilen ürünlerin yakın pazarlara götürülebilmesi ya olanaksızdı, ya da develerle çok yüksek maliyetle gerçekleştirilebiliyordu. Bu çok zayıf karayolu ağı, iç pazarın bütünleşmesini önlüyordu. İstanbul'un tahıl gereksinimini ithalatla karşılamak, Anadolu'dan İstanbul'a tahıl taşımaktan daha ucuza geliyordu. 1923 yılında Türkiye'de 6943 km.si iyi ve 6942 km.si bozuk olmak üzere toplam 13.885 km. şose yol, 4450 km. toprak yol vardı. 1945 yılında ülkede 12.269 km.si iyi ve 7771 km.si bozuk olmak üzere toplam 20.040 km. şose ve 23.470 km. toprak yol vardı. Karayollarının gelişmesi iç ticareti artırmış, iç pazarın bütünleştirilmesine ve milletleşme sürecine önemli katkıda bulunmuştu.

1919 yılında ülkenin limanları arasında deniz ulaştırmasına ve limanlara yabancı şirketler hakimdi. 1938 yılında limanlar millileştirilmiş ve devletleştirilmiş, limanlarımız arasındaki deniz taşımacılığı Türk gemilerinin ayrıcalığı yapılmıştı.

1919 yılında ülkenin elektriğini üretilip dağıtan, su dağıtım sistemlerini kurup işleten, tramvayları yürüten, yabancı şirketlerdi. 1938 yılına gelindiğinde bu yabancı şirketlerin hepsi millileştirilmiş ve devletleştirilmiş, bu hizmetler çok daha geniş bir kitleye ulaştırılmıştı.

1919 yılında bankacılık sektörüne emperyalist ülkelerin bankaları hakimdi. 1938 yılına kadar birçok devlet bankası kuruldu, İş Bankası kurulup güçlendirildi.

Osmanlı devletinde yabancıların özel postaneleri vardı. Türkiye Cumhuriyeti, haberleşme hizmetini PTT'nin tekeline verdi.

Kemalist Devrim, bu kısa sürede gerçekleştirdiği mucizevi başarılar dikkate alınarak değerlendirilmelidir.